

«Кохання у стилі бароко, або Любов з неохоти»

Автор **Я.Стельмах** (за комедією І.Карпенка-Карого «Паливода XVIII століття») ■ режисер-постановник **Сергій Данченко** ■ режисер **Дмитро Чиріпюк** ■ Національний театр імені Івана Франка

Жарти з коханням

Тетяна Кур

■ Вікторія Спесівцева (Оляна), Петро Панчук (Онисим), Лариса Руснак (Ярися), Анатолій Гнатюк (Степан) у виставі «Кохання у стилі бароко, або Любов з неохоти».

Фото
Олександра
Ктиторчука.

Ярослав Стельмах, тонко відчувуючи репертуарну політику різних театрів, запропонував театрові імені І.Франка саме те, чого потребує сучасний глядач. Важко сказати, чи була б оригінальна п'єса Карпенка-Карого менш цікавою на сцені, але очевидно, що цей «ремікс» полегшив її сприйняття. По-перше, драматург зменшив кількість персонажів, які були більш цікавими в театрі XIX століття, утворюючи колоритну групу навколо головних дійових осіб. По-друге, позбавивши п'єсу другорядних ліній, він починає дію з того моменту, коли переодягнений псар Онисим (у Карпенка-Карого доїжджачий Харко) починає залицятися до Оляни. Таким чином у виставі з'являється лірична лінія: протягом перебування Оляни у графському замку в неї закохується граф, завдяки чому повністю змінюється його характер. Так само

переодягнений псар, заявлений у Карпенка-Карого як гротесковий епізодичний персонаж, у виконанні Б.Бенюка (в іншому складі Петра Панчука), піднімається навіть до маленької особистої трагедії у фіналі.

Матеріал, безумовно, для театру вдячний. Успіх майбутньої постановки базувався на таких китах, як жанр комедії, лірична тема, національний колорит. Сюжетна інтрига бездоганна: до молодого гульвіси-графа несподівано приїздить наречена, давно в нього закохана і заручена ще з дитинства. Вона сподівається вступити в шлюб, який, за заповітом батьків, окрім сімейного, має принести матеріальне щастя молодят.

Втім, граф — Олег Стальчук (в другому складі Олексій Богданович) зовсім не прагне радощів подружнього життя і готовий на будь-що, аби відправити Оляну назад. Він не встигає на-

віть побачити прибулу, але страх втратити парубоцьку волю малює йому наречену потворною та вередливою. Подальші події розвиваються в стилі «комедії ситуацій», коли пікантні сцени змінюють одна одну.

Фінал — взаємно бажаний шлюб — легко прогнозується ще в зав'язці, проте лише підтверджує внутрішню логіку головного героя, який не стільки не хоче шлюбу, скільки прагне, щоб його «завоювали» типово жіночим арсеналом зброї.

Ігрова ситуація «кохання з неохоти», характерна для будь-якого європейського водевілю, в постановці театру імені І.Франка пропонує в узагальненому вигляді українські характери. Наприклад, Оляна — українська панянка (Ірина Дворянин, в другому складі Вікторія Спесивцева). В романтичній, вихованій, лірично налаштованій дівчині поступово розкриваються риси української господині, темперамент якої бурхливо проявляється після усвідомлення брехні горе-нареченого.

Захоплення залу викликає монолог Оляни, повністю складений з колоритних українських прокльонів та епітетів, якими наділяє вона вимріяного з дитинства графа. Від своєї служниці Ярисі (Л.Руснак, В.Ілляшенко) в цю мить вона відрізняється лише вишуканою сукнею, шляхетною поставою та театральними рухами, якими супроводжується добірна лайка.

Граф так само не дуже відрізняється від слуги, в одяг якого він перебрався, ховаючись від нареченої. Його поведінка не менш нахабна і хвацька, ніж у парубка на вечорницях. У перевдягання в цій виставі грають усі: спочатку Оляна і граф, потім, за вимогою графа, і псар Онисим ламає комедію, повіривши, що він і є граф. Цікаво, що в цій п'єсі І.Карпенко-Карий створив за сюжетом та прийомами рідше європейську, ніж національну.

Звичайно, таку легку гру — перетворення з «шляхетності» у «простолюдинство» — не можна назвати змішуванням «високого» та «низького» стилів, але саме вона демонструє національну ознаку, коли межа між соціальними прошарками була часом умовною. Рідко який панич (українець за походженням) був шляхтичем далі, ніж у другому поколінні.

Більш високе соціальне становище часто отримували вчорашній козак, бурсак чи заможний хлібороб. Тому Оляна так природно свариться, вдало комбінуючи лайку, ніби вправляючись у дотепному мовленні.

Дія вистави відбувається в пишних інтер'єрах графського замку (художник А.Александрович-Дочевський). На відміну від певного спрощення тексту, в оформленні, навпаки, присутня ретельна стилізація і навіть «картинність». Такі живі картини відтворюють то бенкетну залу, то темну спальню, куди запроторено нещасну Оляну. Страх нагнітає і аскетизм оздоблен-

У фіналі традиційно маємо сором'язливу дівчину, яка **ПОКІРНО** йде під вінець

11

ня, і величність гігантських вікон, в яких пропливають хмари. Але обстановка не встигає створити містичний настрій, - і от уже Ярися чи Оляна, накинувши плаща, прокрадаються вистежувати дурисвіта-графа. Сюжет настільки універсальний, що легко прочитуються мотиви переодягання з «Панночки-селянки» О.Пушкіна та мордування нареченої голодом та холодом з «Приборкання норовливої» В.Шекспіра. Але це, радше, ігрові елементи, породжені бажанням перетворити процес сватання на інтригу. Цю ідею продовжує і фінал. Режисер не створює ефектної мізансцени: граф та Оляна доходять згоди спокійно, враз перетворюючись на парочку закоханих голубків. Таке кохання «по-українськи» може бути бурхливим, інтригуючим, із випробуванням та своєрідним «торгом». Як казала гоголівська Оксана: «Дістанеш, ковалю, царині черевички, вийду за тебе заміж!» Але у фіналі традиційно маємо сором'язливу дівчину, яка йде під вінець. Отож, протягом вистави вимальовується ідея, яка зрештою підтверджується щасливим фіналом: чи справді «з коханням не жартують», чи, може, іноді варто трохи його пожвавити, аби перетворити розбещеного парубка на слухняного чоловіка?